

Voznesenska O. L., Cherepovska N. I. Media Educational Tools as a Resource in the Development of Patriotism of a Person

The article highlights the problems of patriotism development in youth of modern Ukraine. Patriotism is considered as objective and subjective phenomenon. The priority of the emotional component of patriotism and the essence of the influence of the visual images on emotions, feelings of a person is specified. The idea of patriotic feelings formation by means of media impacts on the emotional sphere of a person using media education is introduced. They are: media didactic material in the form of visual media texts of patriotic content, organization of training in the format of media club, a set of special techniques and methods of formation of new patriotic qualities. Media education approach in formation of patriotic feelings of young people is identified as being innovative, resource. Innovation, resourcefulness are described through directing the technique to development of capabilities for reflection of emotions-feelings of perceived, critical thinking and creative rethinking – foundations of media informational youth culture. The fragment of the method “I am a patriot”, which consists of co-viewing photos with patriotic content and “processing” of emotions with the help of drawing and subsequent verbalization is described. The overall results of the technique testing are presented.

Key words: patriotism, education of patriotism, media education, media education resources, innovative technique, visual media texts, reflection of emotions and feelings by means of drawing.

© Вознесеньська О. Л., Череповська Н. І.

Г. В. Мироненко

**ТИПОЛОГІЯ ТЕМПОРАЛЬНИХ СТИЛІВ ВЗАЄМОДІЇ
ОСОБИСТОСТІ З МЕДІАРЕАЛЬНІСТЮ**

У статті окреслено специфіку дослідження проблеми часу в галузі медіапсихології: проаналізовано часові трансформації медіареальності (нелінійність, фрагментарність, колажність, кліповість, миттєвість темпоральної віртуальності); проблематизовано диференційний підхід до вивчення часової організації взаємодії особистості з мультимедіа. У контексті діяльнісного підходу операционалізовано поняття темпорального стилю. У результаті теоретичного аналізу визначено критерії типологізації стильових особливостей темпоральної взаємодії особистості з медіареальністю: усвідомлену саморегуляцію, часову перспективу, емоційні характеристики переживання часу. На основі поєднання визначених критеріїв запропоновано теоретичний конструкт типології темпоральних стилів, який включає темпорально-автономний, ситуативно-активний, споглядально-пасивний і темпорально-стихийний стилі. Для наукового відображення виділених стилів та кращого їх порівняння застосовано метод інтегрального оцінювання, у

результаті чого побудовано профілі кожної з виділених типологічних груп.

Ключові слова: індивідуальний стиль, темпоральний стиль, медіареальність, мультимедіа, саморегуляція, часова перспектива.

Проблема. Ефекти впливу новітніх інформаційно-комунікаційних технологій визнаються сьогодні одним з найсильніших зовнішніх впливів на суспільство загалом та особистість зокрема. Інформація, перетворюючись на феномен глобального рівня, змінює виміри життєвого часопростору людини, породжуючи особливу, нову віртуальну реальність фрагментарності, нелінійності, колажності, мозаїчності, кліповості, миттєвості, позачасовості.

Часові трансформації медіареальності по-різному сприймаються людьми, зумовлюючи диференціовальний вплив на їхню поведінку. Зокрема, певна частина може реагувати на такі часові зміни підвищенням активності, виникненням нових моделей поведінки, творчим самовираженням, інша – навпаки, байдужістю і пасивністю, або ж супротивом. Це може позначатися на емоційній сфері особистості, наприклад, у вигляді оптимізму, віри, сподівань або ж песимізму, апатії, страху перед змінами і плином часу [1].

Мета статті: дослідити індивідуальну своєрідність медіаповедінки особистості як потенційний ресурс творчого особистісного самовираження у взаємодії з новітніми медіа, ефективний та успішний інструмент медіакомунікації; більш чітко окреслити проблему наукового вивчення стильової темпоральної організації взаємодії особистості з медіареальністю.

Завдання першого етапу нашого дослідження полягало у визначенні критеріїв типологізації стильових особливостей темпоральної взаємодії особистості з мультимедіа та виявленні на теоретичному рівні відповідних темпоральних стилів.

Проблема стилістичних особливостей переживання людиною часу на сьогодні практично не досліджена, хоча і є ціла низка науково обґрунтованих теорій і концепцій щодо індивідуальних відмінностей переживання часу (К. О. Абульханова-Славська, Т. М. Березіна, В. І. Ковальов, Б. Й. Цуканов, П. А. Абрамова, Т. М. Титаренко, Дж. Сулер та ін.).

У межах соціальної психології цікавими видаються запропоновані В. І. Ковальовим і Б. Й. Цукановим концепти типології переживання часу особистістю. Так, В. І. Ковальов, беручи за основу критерії міри активності суб'єкта і способів організації часу його життя, виділяє чотири типи особистостей, які по-різному ставляться до свого часу: стихійно-звичайний, функціонально-дієвий, споглядальний, творчо-

перетворювальний [4]. Б. Й. Цуканов стверджує, що безпосереднє відображення часу є вродженою характеристикою індивіда. Вона зумовлена ходюю його індивідуального годинника і регламентується власною одиницею часу (τ), що є своєрідним кроком, за допомогою якого людина відраховує власний час. Часові відмінності між людьми, на думку дослідника, пов'язані з їхніми "т-типами", адже є "ті, що поспішають", "уповільнені" і "точні" [10].

Як зазначає Дж. Сулер [7], кіберпростір має унікальні темпоральні характеристики, які проявляються за умови тривалого здійснення інтеракцій у взаємному подовженні (розтягуванні) інтерсуб'єктивного часу. Це забезпечує комфортну "зону рефлексії"; відповідно, порівняно із спілкуванням face-to-face співрозмовники мають значно більше часу для обмірковування і складання відповіді, ситуативний час розтягується майже до безконечності. Так, під час "синхронної комунікації", яка передбачає, що користувачі одночасно перебувають за комп'ютером чи в інтернеті, для відповіді співрозмовникові згідно з етикетом відводиться від декількох секунд до хвилини, а то й більше. У випадку з "асинхронною комунікацією", коли від користувачів не вимагається швидкої, термінової інтеракції (наприклад, e-mail), у розпорядженні співрозмовника є години, дні чи навіть тижні. Більшість кіберкористувачів проходять через період адаптації до такого нового часового відчуття. У зв'язку із цим Дж. Сулер робить припущення, що в кожного користувача є свій індивідуальний e-mail-крок. Якщо ж взяти до уваги результати досліджень Б. Й. Цуканова, згідно з якими кожен з нас має власну одиницю часу, яка визначає швидкість нашого внутрішнього годинника, то можна припустити наявність у кіберкористувачів індивідуальної "онлайнної" одиниці часу.

Що ж до поняття стилю, то воно ґрунтовно описане і досліджене в психології. Зокрема, у роботах А. Адлера, Г. Оллпорта, Д. Ройса та ін. визначено найбільш узагальнене розуміння поняття стилю для пояснення своєрідності життєвого шляху особистості. Глибоко досліджено поняття когнітивного стилю (Г. Уіткін, Е. Гарднер, М. О. Холодна, В. М. Дружинін, Д. В. Ушаков та ін.), індивідуальні стилі діяльності та спілкування (Г. М. Андреева, С. О. Климов, В. С. Мерлін, О. В. Лібін, В. І. Моросанова, В. О. Толочек). Однак практично немає досліджень щодо стильових особливостей переживання часу загалом та індивідуальних темпоральних стилів взаємодії особистості з медіареальністю зокрема.

У широкому сенсі під поняттям стилю життя особистості розуміють усталене поєднання індивідуально-своєрідних способів поведінки, що визначають унікальну картину існування особистості. У нашому дослідженні ми послуговуємося визначенням індивідуального

стилю в контексті діяльнісного підходу (С. П. Ільїн, Є. О. Климов, В. С. Мерлін та ін.), а саме: індивідуальний стиль – це усталена індивідуально-своєрідна система способів, до якої вдається особистість для найкращого (ефективного) виконання певної діяльності. Відповідно *темпоральний стиль взаємодії особистості з медіареальністю* ми визначаємо як усталену індивідуально-своєрідну систему способів поведінки, якими послуговується людина для врівноваження та ефективної (конструктивної) адаптації своїх типологічно обумовлених темпоральних особливостей до зовнішніх умов медіареальності.

Індивідуальний стиль може формуватися цілеспрямовано, усвідомлено або стихійно, інтуїтивно, неусвідомлено. Стихійне формування індивідуального стилю не завжди буває успішним, у зв'язку з чим виникає необхідність формування ефективних темпоральних стилів, оптимізації стильових особливостей взаємодії особистості з медіареальністю.

У результаті проведеного теоретичного аналізу ми розробили *пілотний варіант теоретичної типології темпоральних стилів взаємодії особистості з медіареальністю*. В основу типології було покладено такі критерії: усвідомлена саморегуляція, часова перспектива, емоційні характеристики переживання часу.

Критерій усвідомленої саморегуляції. В умовах медіатизації світу завданням сучасної людини є усвідомлення різного роду ефектів впливу інформаційно-комунікаційних технологій і вибудовування відповідної медіаповедінки шляхом адаптації до вимог медіатизованого простору. Адаптація може здійснюватися стереотипним (пасивним) або творчим (активним) шляхом, при цьому зміни (результати) внаслідок пристосування можуть бути прогресивного, конструктивного (створення нової реальності, саморозвиток суб'єкта) або регресивного, деструктивного (руйнування світу, деградація особистості) характеру. Адаптуючись до мінливого світу мультимедіа, людина може віднаходити нові життєві смисли, використовувати медіатехнології як інструмент, засіб для досягнення певних цілей, для створення на основі власної особистісної системи нової/іншої віртуальної реальності, яка гармонійно доповнює існуючу традиційну фізичну реальність. У цьому випадку йдеться про конструктивний спосіб творчої адаптаційної поведінки в медіатизованому просторі – медіаторчість, хоча творче використання мультимедіа може мати і деструктивний характер, прикладом чого є хакерство. У разі пасивної, нетворчої адаптації людина підпорядковує своє життя сучасним мультимедіа, використовує їх здебільшого як заміники реального життя, реального спілкування, як засоби для полегшення свого психоемоційного стану, як способи розважитися, розслабитися, відволіктися, втекти від реальності. Прикла-

дом такого роду адаптації може бути зафіксований дослідниками телевізійної комунікації феномен “пасивного задоволення” телеглядача: вмикаючи телевізор, людина на рівні підсвідомості автоматично налаштовується на отримання задоволення, при цьому зазвичай воліє займати пасивну позицію спостерігача.

У контексті медіакомунікації можна говорити про міру диференціації життєвого простору як про ознаку, що визначає реалістичність взаємодії особистості з мультимедіа. Індикатором міри диференціації життєвого простору (структурування часу) є здатність особистості до побудови цілеспрямованої активності, її усвідомлена саморегуляція, яка одночасно є показником особистісної та соціальної зрілості [6]. Як зазначає Т. М. Титаренко, “управління часом життя є найскладнішою саморегулятивною діяльністю, що передбачає певний рівень особистісної зрілості” [9, с. 167]. Не тільки уявляти собі бажане майбутнє, а й усіма силами прагнути його, враховуючи при цьому значущі умови його досягнення і вибудовуючи конкретні програми дій, таким чином наближаючи його, – це й означає диференціювати життєвий простір, структурувати життєву перспективу, оволодівати часом свого життя.

Виходячи з цього, одним з основних критеріїв стильової організації темпоральної взаємодії особистості з мультимедіа ми вважаємо особливості саморегуляції поведінки людини. Під усвідомленою саморегуляцією розуміють багаторівневий процес ініціації, вибудовування психічної активності й управління нею для досягнення свідомо висунутих і суб’єктивно прийнятих цілей діяльності [6]. Його реалізацію здійснює багаторівнева система регуляторних процесів, основні з яких: планування цілей, моделювання значущих умов їх досягнення, програмування конкретних дій, оцінювання і корекція їхніх результатів.

Критерій часової перспективи. Часова перспектива – це фокус нашої уваги під час прийняття рішення і здійснення певних дій, і в цьому фокусі може бути минуле, теперішнє чи майбутнє. Часова перспектива має суттєвий вплив на різноманітні аспекти нашої поведінки. Хоча на часову перспективу впливають звичайно конкретні зовнішні чинники (стрес, події соціального, економічного, політичного життя тощо), її можна розглядати як відносно стабільну характеристику особистості. Тому можна говорити про те, що кожній людині завжди властива певна домінуюча часова перспектива.

Основою **критерію емоційних характеристик переживання часу** ми вважаємо континуум емоцій, протилежними полюсами якого є страх (перед змінами і плином часу) і радість від отримання нового досвіду, можливостей, перспектив, розвитку подій, завершення певних етапів та змін, що відбуваються. Цей континуум може наповнюватися різного роду емоціями і почуттями: від гніву, тривоги, напруженості,

хвилювання, роздратування, невпевненості, розгубленості, апатії, скептицизму до задоволення, інтересу, захвату, довіри, безпеки, надії, щастя тощо. Умовно полюс страху утворює простір соціально-психологічного песимізму у взаємодії з мультимедіа, а полюс радості – простір соціально-психологічного оптимізму, баланс яких було закладено в основу запропонованої типології темпоральних стилів.

Варто зазначити, що в трагічних умовах сьогодення, коли воєнні конфлікти, бойові дії, інформаційна війна стали нашою реальністю, а ЗМК переповнені інформацією маніпулятивного, травматичного змісту, особливо важливо усвідомлювати емоційний і темпоральний контекст взаємодії особистості з медіа. Свого часу відомі вітчизняні вчені Є. І. Головаха і Н. В. Паніна у своїй роботі “Соціальне безумство: історія, теорія і сучасність” (1994) проаналізували, яким чином у періоди нестабільного функціонування соціокультурної системи посилюються такі соціальні емоції, як страх, тривожність, різного роду фобії, і як формується взаємозв’язок між рівнем страхів та різними соціальними факторами, зокрема темпоральними аспектами життєдіяльності особистості й соціальної спільноти. Зокрема, дослідники зазначають, що внаслідок психологічної травми виникають фрагментація часових переживань, порушення послідовності подій, фіксація на певному часовому модусі. Як зазначають фахівці, що працюють з посттравматичними стресовими розладами (ПТСР), травматична пам’ять, на відміну від автобіографічної, не має “мітки часу” – переживається як “тут і тепер”; вона фрагментована, не інтегрована в автобіографічну пам’ять. Відповідно важливим аспектом роботи з травмою є відновлення “лінії часу”, побудова і модифікація наративу травми. У цьому контексті важливо зміцнювати, посилювати або ж відновлювати в травмованій людині відчуття сталості світу, а дієвим ресурсом для психологічного відновлення можуть бути при цьому медіаосвіта і медіаторчість.

На основі поєднання визначених критеріїв на теоретичному рівні нами запропоновано такі *темпоральні стилі взаємодії особистості з медіареальністю: темпорально-автономний, ситуативно-активний, споглядально-пасивний, темпорально-стихийний.*

Доцільним, на нашу думку, було побудувати “профілі темпоральних стилів” кожної з виділених типологічних груп, які б наочно відображали характер стилістичних особливостей взаємодії особистості з медіареальністю і давали змогу найкращим чином порівняти їх між собою. Щоб вирішити це завдання, ми звернулися до евристичного методу інтегрального критерію відстані до мети. Цей метод дає можливість за допомогою кругової діаграми взаємопов’язаних показників оцінювати переваги й недоліки варіантів, що порівнюються. Діаграма оцінювання інтегрує у вигляді площі багатокутника незважені абсолю-

тні дані, виражені у своїх одиницях, де в напрямі до центру показники поліпшуються, а до периферії – погіршуються. Оцінювання проводять, порівнюючи площі на діаграмі.

Темпорально-автономний стиль (рис. 1) проявляється в активному використанні власних часових можливостей і ресурсів у взаємодії з медіареальністю, прагненні й здатності до оптимальної організації власного часу використання мультимедіа. Такий стиль базується на розумінні часу як особливої цінності, обмеженого, але надзвичайно потужного ресурсу для досягнення цілей, вирішення життєвих задач. Носії цього стилю мають розвинені навички планування часу власного життя та здатні конструктивно, творчо адаптуватися до зовнішніх впливів; наприклад, вони здатні синхронізувати власний час із часовими характеристиками медіаповідомлень, можуть підлаштовувати зовнішні умови під власні темпоральні потреби (на відміну від неконструктивних, залежних способів взаємодії з мультимедіа, коли, наприклад, розклад дня залежить від програми телепередач).

Носії цього стилю мають оптимально збалансовану часову перспективу, узгоджені модули часу, які складають “лінію часу” і поєднуються з позитивними емоційними переживаннями. Час медіареальності в його нелінійній конфігурації наповнений для них новими можливостями і ресурсами, якими вони впевнено можуть скористатися. Динамізм, цільність, багатоструктурність нелінійного простору сприймаються ними як позитивне явище, що відповідає викликам сучасності. Адаптуючи свою медіаповедінку до цих нових умов, “темпорально-автономні” особи відчують себе сучасними людьми, які “крокують у ногу з часом” і можуть управляти часом власного життя. Сподівання на краще майбутнє при мінімальних проявах негативних емоцій (страху, невпевненості, розгубленості) характеризує оптимістичне самопочуття цієї типологічної групи. Такий стиль характерний для людей з високим рівнем особистісної зрілості, які прагнуть підвищити якість свого життя загалом і якість взаємодії зі світом медіа зокрема.

Отже, можемо сказати, що темпоральний стиль взаємодії представників цієї групи з медіареальністю є автономним – усвідомленим, спонтанним, гнучким, збалансованим.

Ситуативно-активний стиль (рис. 2) темпоральної взаємодії з медіареальністю передбачає прагнення до активного, свідомого управління часом власного життя. При цьому провідною емоційною характеристикою часових переживань представників такого стилю є страх перед динамікою часу, соціальними змінами й обмежені сподівання на краще майбутнє. Відповідно невизначеність часових вимірів медіареальності сприймається носіями цього стилю більшою мірою як загроза, аніж потенційний ресурс. Тому емоційні характеристики пе-

реживання часу в цій типологічній групі пов'язані з песимістичним, певною мірою скептичним ставленням до будь-яких змін (за принципом “нове завжди гірше за старе”).

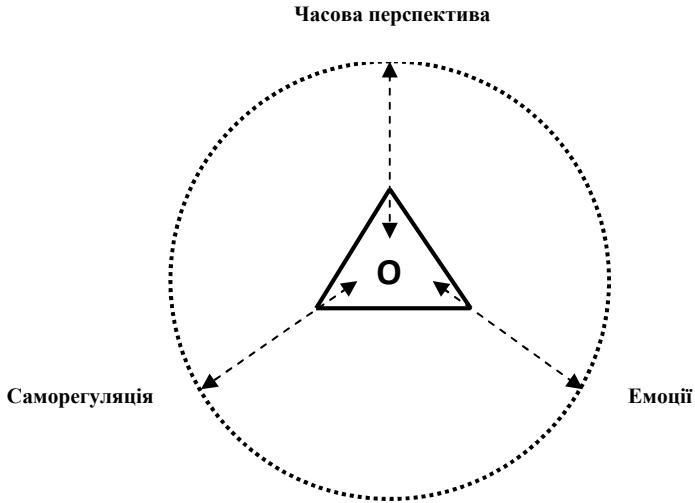


Рис. 1. Профіль темпорально-автономного стилю

Однак активна життєва позиція і розвинені навички організації часу можуть частково компенсувати негативні наслідки песимізму/скептицизму у взаємодії з медіа. Нормалізований страх, який стимулює захисну активність і не заважає усвідомленому вибору способів її прояву, може сприяти об'єктивному сприйняттю часової перспективи, формуванню адекватних способів адаптації до зовнішніх впливів та конструктивному вирішенню проблеми дефіциту, невизначеності часу, хоча стан страху може бути фактором, який певною мірою заважатиме реалізації конструктивного потенціалу цього стилю. Підвищений рівень тривожності, різного роду фобії можуть призвести до вибору радикальних і не завжди успішних форм поведінки (наприклад, такі люди можуть узагалі відмовитися від використання інтернету, соціальних мереж, перегляду новин, або ж батьки із таким стилем можуть заборонити своїм дітям користуватися інтернетом і тотально контролювати їх).

Представники “ситуативно-активного” стилю орієнтовані переважно на ситуативні прояви теперішнього і позитивне минуле (цінують традиції, сталість “Я” в часі, зосереджені на історії).

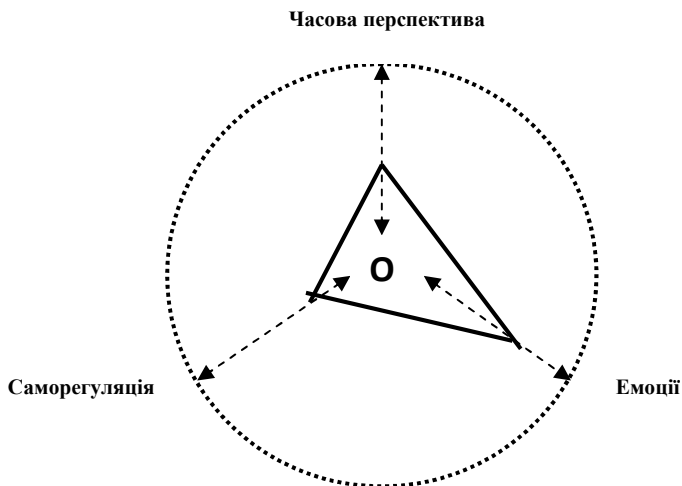


Рис. 2. Профіль ситуативно-активного стилю

Представники *споглядально-пасивного стилю* (рис. 3) більш оптимістично сприймають плин часу, зокрема як такий, що дає позитивні результати, сприяє прогресу або ж принаймні не погіршує їхнього життєвого контексту. Усі негативні наслідки часових змін (невідворотність втрат, неможливість що-небудь змінити в часовому перебігу тощо) сприймаються ними як нормальні явища, які не потребують особистісного втручання. Адже, відповідно до особливого світобачення носіїв “споглядально-пасивного стилю”, час перебуває за межами волі людини, тож варто сприймати його як даність і “плисти за течією часу”, надавши можливість “усьому йти своєю чергою”, і зрештою “все буде добре”.

Носії цього стилю зорієнтовані переважно на теперішнє. Причому ми припускаємо, що їхня часова перспектива може проявлятися у двох модальностях: гедоністичній або фаталістичній. Гедоністично орієнтована на теперішнє людина у взаємодії з медіареальністю шукатиме задоволення, інтенсивних практик, розваг, нових вражень тощо. Така медіаповедінка може мати негативні наслідки у вигляді різного роду залежностей (наприклад ігрової комп’ютерної залежності, інтернет-залежності). Фаталістична налаштованість на теперішнє пов’язана

також із безпорадністю, безнадійністю і вірою в те, що життям людини керують зовнішні сили. Такі люди пристосовуватимуться до зовнішніх темпоральних умов медіареальності, часто з певними втратами для себе. Вони можуть спокійно відмовитися від досягнення тих цілей, на які бракує часових ресурсів або ж які вони не можуть реалізувати в існуючих умовах (наприклад, відмовлятимуться від живого спілкування на користь віртуального тощо).

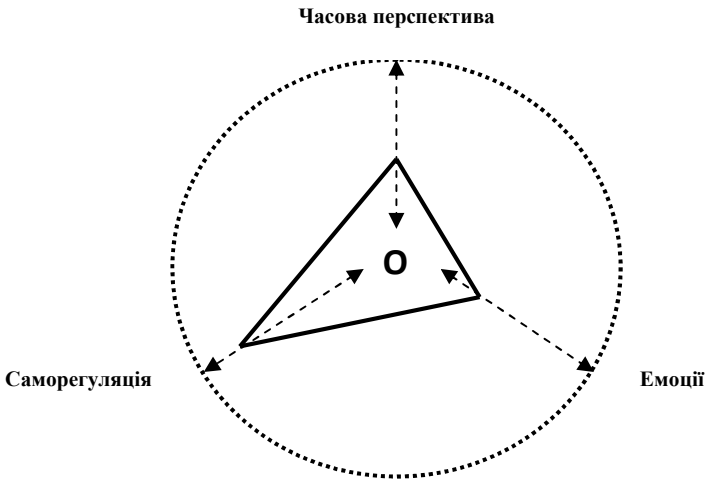


Рис. 3. Профіль споглядально-пасивного стилю

У недиференційованості, нелінійності часових характеристик медіареальності носії цього стилю вбачають потенційні альтернативні можливості, які вони позитивно сприймають, але активно не використовують, оскільки в принципі не мають бажання щось активно змінювати для досягнення цілей у майбутньому. Відповідно їхні можливості управління часом взаємодії з медіа обмежені через брак розвинених навичок планування в умовах високої невизначеності, мобільності, рухливості часу.

Отже, представники "пасивно-споглядального" стилю з оптимізмом оцінюють теперішнє і майбутнє, усвідомлюють можливості та ресурси медіареальності, ставлячись до медіа як до результату прогресивного розвитку людства, водночас вони обмежені в можливостях активного формування власної часової перспективи та регулювання часу взаємодії з мультимедіа.

Для *темпорально-стихійного стилю* (рис. 4) характерна відсутність потреби та/або здатності управління часом і посилення цього настановлення в умовах невизначеності його перебігу. Нелінійний час з його прискоренням, інтенсивністю, мозаїчністю формує уявлення про повний хаос і некерованість світом, власним життям, неможливість його планування на будь-який, навіть короткий, термін. Невиробленість розвинених темпоральних навичок посилює песимізм, зумовлює виникнення апатії та невдоволення життям. Пасивне ставлення до теперішнього і майбутнього, негативне емоційне сприйняття цих часових модусів можуть супроводжуватися ностальгією, орієнтацією на минуле, яке відоме, визначене і тому безпечне. Модус минулого може стати єдиною надійною опорою у світі невизначеності та плинності.

Припускаємо, що представники такого стилю можуть взаємодіяти з медіареальністю з ролі “жертви”, демонструючи “вивчену безпорадність” та відмову брати на себе відповідальність за власне життя.

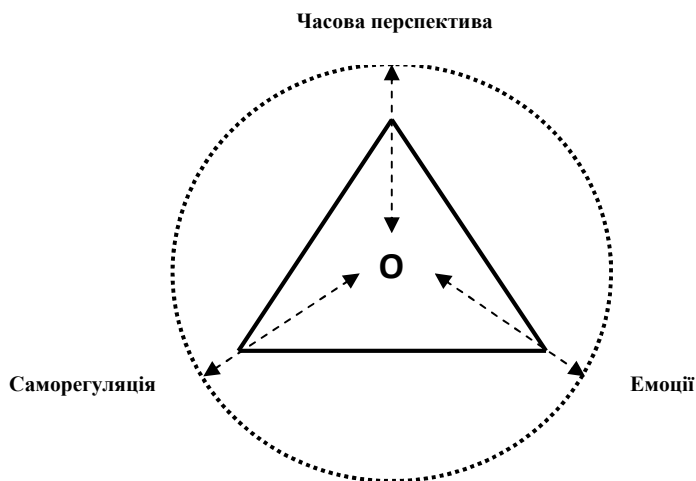


Рис. 4. Профіль темпорально-споглядального стилю

Висновки. Запропонована типологія темпоральних стилів базується на новому розумінні часових вимірів медіареальності, яка набуває ознак нелінійності і зростаючого впливу на всі сторони соціальної реальності. Представлена теоретична модель потребує емпіричної верифікації, яка розпочата нами в поточному році відповідно до другого етапу дослідження.

Залишається відкритим і питання щодо оптимальності виділених стилів. Порівнюючи профілі, можна сказати, що найбільш оптимальним є темпорально-автономний стиль. Середню міру оптимальності мають ситуативно-активний і споглядально-пасивний стилі за умови нормалізації емоційних характеристик переживання часу. Імовірно, найменш оптимальним є темпорально-стихійний стиль, оскільки він спричинює зниження соціальної активності і посилення полюса страху. Споглядально-пасивний і темпорально-стихійний стилі мають спільну ознаку – брак розвинених навичок організації часу, зокрема носії цих стилів не вміють організувати свій вільний час та/або ж незадоволені його якістю. Найголовніше ж – у них немає розуміння цінності і можливостей цього часового ресурсу.

Література

1. *Абрамова П. А.* Понятие и типология темпоральных стратегий поведения социальных общностей / П. А. Абрамова // Известия Уральского федерального университета. Серия 1: Проблемы образования, науки и культуры. – 2014. – № 1. – С. 123–139.
2. *Абульханова-Славская К. А.* Время личности. Время жизни / К. А. Абульханова-Славская, Т. Н. Березина. – СПб.: Алетейя, 2001. – 304 с.
3. *Бонивелл И.* Ключи к благополучию. Что может позитивная психология / И. Бонивелл. – М.: Время, 2009. – 192 с.
4. *Ковалев В. И.* Особенности личностной организации времени жизни / В. И. Ковалев // Гуманистические проблемы психологической теории. – М.: Мир, 1995. – С. 179–185.
5. *Мироненко Г. В.* Модифікація психологічного часу особистості у просторі новітніх мультимедіа / Г. В. Мироненко // Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив : зб. статей методол. семінару – К., 2013. – С. 168–176.
6. *Моросанова В. И.* Саморегуляция и индивидуальность человека / В. И. Моросанова. – М.: Наука, 2010. – 519 с.
7. *Сулер Дж.* Люди превращаются в Электроников. Основные психологические характеристики виртуального пространства [Электронный ресурс] / Дж. Сулер – Режим доступа: <http://www.flogiston.ru>
8. *Титаренко Т. М.* Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
9. *Титаренко Т. М.* Суспільна детермінація життєвих домагань особистості / Т. М. Титаренко // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави : зб. наук. праць / Асоц. політ. психологів України, Ін-т соц. та політ. психології АПН України. – К., 2005. – Вип. 4. – С. 165–172.
10. *Цуканов Б. И.* Индивидуальные особенности отношения к переживаемому времени / Б. И. Цуканов // Психология личности и время. – Черновцы, 1991. – Ч. 1. – С. 64–66.

11. *Zimbardo P. G.* Just think about it: Time to take our time / P. G. Zimbardo // *Psychology Today*. – 2002. – №35. – P. 62.

References

1. Abramova, P. A. (2014). Ponyatie i tipologiya temporalnykh strategiy povedeniya sotsialnykh obshchnostey [The notion and typology of temporal strategies of behaviour of social communions]. *Izvestiya Uralskogo federalnogo universiteta. Seriya 1: Problemy obrazovaniya, nauki i kultury* [News of the Ural Federal University Series 1: The problems of education, science and culture], 1, 123–139 (rus).
2. Abulkhanova-Slavskaya, K. A. and Berezina, T. N. (2001). *Vremya lichnosti. Vremya zhizni* [Personal time. Life time]. St. Petersburg: Aleteya (rus).
3. Bonivell, I. (2009). *Klyuchi k blagopoluchiyu. Chto mozhet pozitivnaya psikhologiya* [The key to wellness. Capabilities of positive psychology]. Moscow: Vremya (rus).
4. Kovalyov, V. I. (1995). Osobennosti lichnostnoy organizatsii vremeni zhizni [Peculiarities of personal organization of life time], *Gumanisticheskie problemy psikhologicheskoy teorii* [Humanistic problems of psychological theory] (pp. 179 – 185). Moscow: Mir (rus).
5. Myronenko, G. V. (2013). Modyfikatsiia psikhologichnogo chasu osobystosti u prostori novitnikh multymedia [The modification of psychological time of person in new media space]. *Mediaosvita v Ukraini: naukova refleksiiia vyklykiv, praktyk, perspektyv. Zbirnyk statei metodolohichnogo seminaru* [Media education in Ukraine: scientific reflection of challenges, practices, outlooks. Collection of articles of methodological workshop]. Kyiv, pp. 168–176 (ukr).
6. Morosanova, V. I. (2010). *Samoregulyatsiya i individualnost cheloveka* [Self-regulation and individuality of man]. Moscow: Nauka (rus).
7. Suler, J. Lyudi prevrashchayutsya v elektronikov. Osnovnye psikhologicheskie kharakteristiki virtualnogo prostranstva [People turn into electronics. The main psychological characteristics of virtual space], <http://www.flogiston.ru/>
8. Tytarenko, T. M. (2003). *Zhyttievyi svit osobystosti: u mezhakh i za mezhamy budennosti* [Personal life universe: in and out of the commonness scope]. Kyiv: Lybid (ukr).
9. Tytarenko, T. M. (2005). Syspilna determinatsiia zhyttievykh domahan osobystosti [Public determination of vital solicitations of personality]. *Problemy politichnoi psykholohii ta yii rol u stanovlenni hromadianyna Ukrainskoi derzhavy* [Issues of political psychology and its role in becoming of citizen of the Ukrainian state], 4, 165–172 (ukr).
10. Tsukanov, B. I. (1991). Individualnye osobennosti otnosheniya k perezhivaemomu vremeni [Individual peculiarities of attitude to infelt time], *Psikhologiya lichnosti i vremya* [Personal psychology and time] (pp. 64–66). Chernovtsy (rus).
11. Zimbardo, P. G. (2002). Just think about it: Time to take our time. *Psychology today*, no. 35, 62.

Миرونенко А. В. Типология темпоральных стилей взаимодействия личности с медиареальностью

В статье обозначена специфика исследования проблемы времени в области медиапсихологии: проанализированы временные трансформации медиареальности (нелинейность, фрагментарность, коллажность, клиповость темпоральной виртуальности); проблематизирован дифференциальный подход к изучению временной организации взаимодействия личности с мультимедиа. В контексте деятельностного подхода операционализировано понятие темпорального стиля. В результате теоретического анализа определены критерии типологизации стилевых особенностей темпорального взаимодействия личности с медиареальностью: осознанная саморегуляция, временная перспектива, эмоциональные характеристики переживания времени. В результате сочетания обозначенных критериев предложен теоретический конструкт типологии темпоральных стилей, который включает темпорально-автономный, ситуативно-активный, наблюдательно-пассивный и темпорально-стихийный стили. С целью наочного отображения выделенных стилей и наилучшего их сравнения использован метод интегрального оценивания, в результате чего построены профили каждой из выделенных типологических групп.

Ключевые слова: индивидуальный стиль, темпоральный стиль, медиареальность, мультимедиа, саморегуляция, временная перспектива.

Myronenko G. V. The Typology of Temporal Styles of Interaction Between a Person and Mediareality

The peculiarities of investigation of time problem in mediapsychological field are circumscribed in the article: temporal transformations in mediareality are analyzed (nonlinearity, fragmentariness, collageness, clipness, immediacy of temporal virtuality), differential approach to the study of time management of person's interaction with multimedia is problematized. In the context of activity approach the notion of temporal style is operationalized. As the result of theoretical analysis classification criteria of stylistic peculiarities of temporal person's intyeration with mediareality are defined: intended self-regulation, temporal outlook and emotional characteristics of time experience. On the basis of combination of the defined criteria theoretical construct of temporal styles is proposed. It includes temporal-autonomous, contextual-active, observant-passive and temporal-elemental styles. For the purpose of visual display of defined styles and better comparison of them the integral evaluation method is used. As the result profiles of each defined typological group are constructed.

Key words: individual style, temporal style, mediareality, multimedia, self-regulation, temporal outlook.

© Миرونенко Г. В.